

دستگاه تنفسی

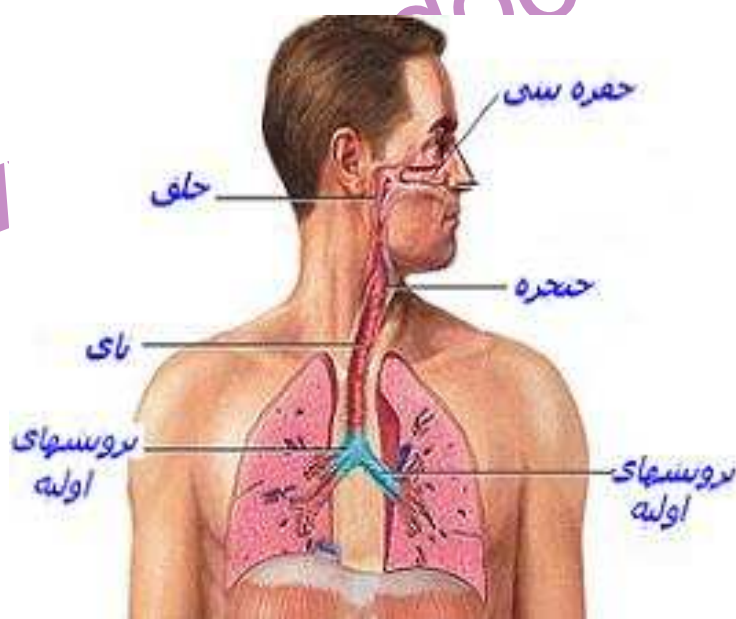
مقدمه

بدن موجودات زنده جهت تهیه اکسیژن برای متابولیسم سلولی و دفع دی‌اکسید کربن به دستگاه تنفس وابسته است. دستگاه گردش خون ابزار انتقال گاز بین بافتهای بدن و ششها است. به این ترتیب گردش خون و دستگاه تنفس به یکدیگر وابسته است. دستگاه تنفس با داشتن مجاری تنفسی و هوایی وظایف خود را با پالایش هوا انجام می‌دهد. دستگاه تنفس به دو ناحیه هوایی و تنفسی تقسیم شده است. ناحیه هوایی شامل حفره بینی، حلق، حنجره، نای و سیستم نایژه‌هاست که هوا را از محیط پیرامون به قسمت تنفسی ششها می‌رساند.

ناحیه هوایی دستگاه تنفسی

بخش بیرونی ناحیه تنفسی دستگاه تنفس از حفره بینی تا نایژه‌ها دارای پوشش مطبق کاذب مژک‌دار با سلولهای جامی شکل است. بافت پیوندی سست زیرین دارای تعداد زیادی غدد سروزی-موکوسی است. ترشحات غدد بوسیله مژه حمل می‌شوند. مژه با حرکت موجی ترشحات را به طرف حفره بینی هدایت می‌کند. آستر مخاط دارای سلولهای ائوزینوفیل، ماکروفاژ و فولیکولهای لنفاوی است.

این قسمت ایمنو گلوبولین A تولید می کند و به پوشش مخاطی می رسد و باکتریها و ویروسها را می کشد. استخوان دیواره های حفره بینی و غضروف حنجره و نای و نایژه به دستگاه استحکام می بخشد. تا در مقابل فشار هوا فشرده شده و یا بیش از حد منبسط نشوند. رشته های ارتجاعی باعث کشیده شدن لوله های هوایی به هنگام دم و کاهش آن به هنگام بازدم می شود.

حفره بینی

حفره بینی بوسیله دیواره بینی به دو بخش قرینه تقسیم می شود. کام سخت حفره بینی را از حفره دهانی جدا می کند. پوشش این ناحیه از بافت مطبق سنگفرشی غیر شاخی همراه با مو، غده های چربی و غده های عرق است. حفره بینی شامل بخش تنفسی و بویایی است. در نتیجه لایه سلولهای پوششی می تواند حفره بینی را مرطوب و به کمک رگهای خونی خود آن را گرم کند.

حلق

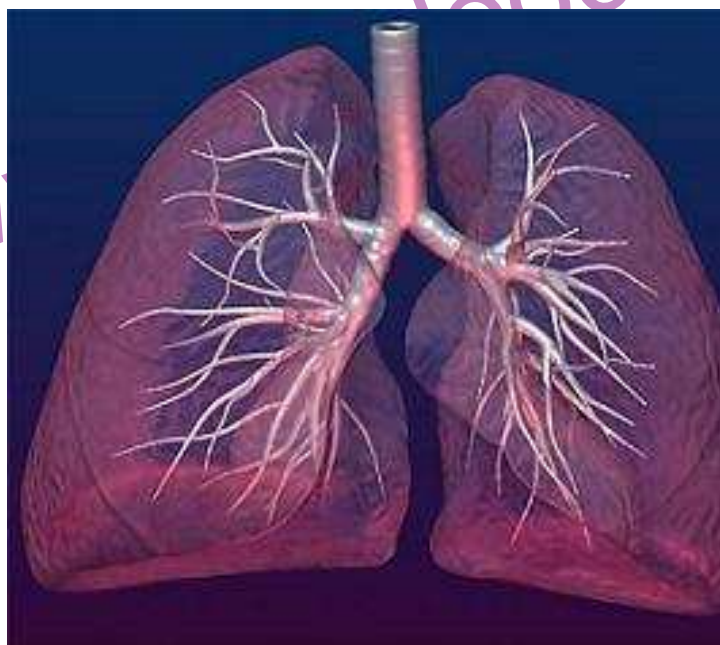
حلق به دو بخش بینی - حلقی و دهانی - حلقی تقسیم شده است. کام نرم ، ناحیه بینی - حلقی را از حفره دهان جدا می کند. ناحیه دهانی - حلقی راه تنفسی و گوارش است. مخاط ناحیه بینی - حلقی دارای سلولهای مژه دار و غدد است و مخاط ناحیه دهانی - حلقی همراه با غدد موکوسی است ، لوزه های حلقی در سقف ناحیه بینی - حلقی قرار دارند. زیر مخاط حلق محتوی غدد موکوسی است. ماهیچه حلق مخطط و متشکل از دو طبقه طولی در درون و حلقوی در بیرون است .

حنجره

حنجره در عقب حفره بینی و در بالای نای قرار دارد. حنجره غضروفهایی دارد که باعث باز نگه داشتن آن می شود. در حنجره تعدادی تار یا طناب صوتی وجود دارد که ارتعاش آنها بوسیله هوای بازدم باعث تولید صدا می شود یک زائیده غضروفی به نام اپی گلوت در هنگام بلع غذا دهانه حنجره را می بندد و مانع ورود غذا به درون نای می شود. تارهای صوتی از جنس بافت پیوندی ارتجاعی هستند خروج هوا را از ششها هنگام بازدم موجب ارتعاش این تارها و تولید صدا می شود.

ششها

شش به صورت جفت در داخل پرده جنب قرار دارد. بافت پیوندی درون شش دارای مقدار زیادی رشته‌های ارتجاعی و ماهیچه صاف است. نایژه‌های اصلی و رگهای ششی از طریق ناف این اندام وارد ششها می‌شوند. شش سمت راست دارای سه لوب و شش سمت چپ دارای دو لوب است. هر لوب یک شاخه از نایژه از نایژه اصلی را دریافت می‌کند. هر لوب به لوبلهایی تقسیم شده است. ساختار درونی ششها دارای سیستمی شاخه‌ای است که به نام درخت نایژکی خوانده می‌شوند. در فضای میان دو لایه جنب کمی مایع وجود دارد که حرکات ششها را آسان می‌کند. حدود ۳۰۰ میلیون کیسه هوایی در مجموع دو شش وجود دارد و تبادل گازهای تنفسی را به عهده دارند.

نای

نای دارای ۱۶ تا ۲۰ بند است و هوا پس از حنجره وارد نای می شود. هر یک از بندها قطعه‌ای به شکل U و دارای غضروف شفاف با پری کندروایوم است که بوسیله نوارهایی از ماهیچه صاف در ناحیه باز U به یکدیگر متصل می شوند. نوارهای ماهیچه‌ای بطور طولی و مایل قرار گرفته‌اند. حلقه‌های غضروفی بوسیله بافت پیوندی متراکم بهم متصل می شوند.

انشعابات نای

نای انشعاب یافته نایژه اصلی را می سازد. این دو شاخه به ششها راه دارند ساختار نای و نایژه اصلی مشابه یکدیگر است گر چه غضروف بخش انتهایی نایژه‌ها نامنظم می شود. نایژه‌های اصلی به تعدادی مجاری هوایی تقسیم می شوند. نایژه‌های بزرگ، نایژکها، نایژکهای انتهایی، نایژکهای تنفسی، مجرای آلئولولی و کیسه هوایی.

ناحیه تنفسی

نایژکهای انتهایی به نایژکهای تنفسی و آنها نیز به مجاری هوایی تقسیم می شوند. نایژکهای تنفسی از نظر بافتی شبیه نایژکها هستند به جز اینکه کیسه‌های هوایی دارند. مجاری هوایی به تعدادی کیسه هوایی ختم می شوند. کیسه‌های هوایی به شکل حبابهایی با دیواره بسیار نازک، رشته‌های ارتجاعی و بدون ماهیچه هستند. کیسه هوایی ظریف و

فنجانی شکل بوده پوشش آن سنگفرشی ساده است.

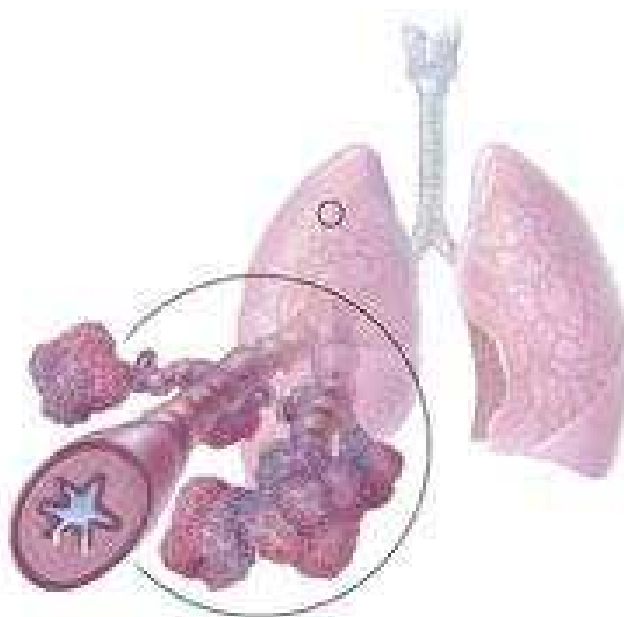
بین حبابها دیواره‌ای از رشته‌های شبکه‌ای و ارتجاعی در میان سلولهای فعال وجود دارد.

تعدادی لوکوسیت، ماست سل، فیروبلاست و شبکه مویرگی نیز در این ناحیه دیده می‌شود. سلولهای دیواره دارای اکتین و میوزین است و عمل تبادل در این ناحیه صورت می‌گیرد. مویرگها دارای دیواره نازک با پوشش تماس دارند.

چگونگی تنفس

تنفس در آدمی شامل دو مرحله دم و بازدم است. در مرحله دم هوا وارد ششها و در هنگام بازدم از آن خارج می‌شود. در انجام دم و بازدم پرده جنب نقش مهمی دارد. فشار فضای میان دو لایه پرده جنب همیشه کمتر از فشار اتمسفر است و به همین دلیل ششها حتی در حالت بازدم ارادی نیز کاملاً بسته نمی‌شوند. قبل از شروع دم کلیه ماهیچه‌های تنفس در حال استراحت هستند و دیافراگم به صورت یک گنبد است و دنده‌ها در پایین‌ترین وضعیت خود قرار دارند و فشار فضای جنب کمتر از فشار اتمسفر و ششها در حالت نیمه باز هستند. هنگامی که فرمان عصبی دم توسط مراکز تنفسی در مغز صادر می‌شود اعصاب حرکتی ماهیچه‌های بین دنده‌ای خارجی و دیافراگم را منقبض می‌کنند. انقباض ماهیچه‌های بین دنده‌ای خارجی موجب حرکت دنده‌ها به بالا و طرفین می‌شود.

انقباض دیافراگم موجب افزایش حجم قفسه سینه می شود. این افزایش حجم باعث کاهش فشار مایع جنب و باز شدن کیسه ها می شوند و هوا را به درون خود می کشانند. بنابراین عامل اصلی باز شدن کیسه های هوایی و ورود هوا به ششها پرده جنب است. اگر پرده جنب پاره شود شش کاملاً جمع شده و از کار می افتد. در پایان دم ماهیچه ای ویژه دم استراحت می کنند. خاصیت ارتجاعی ششها و وزن قفسه سینه موجب می شود که ششها به حالت اولیه خود برگردند. برگشت ششها باعث افزایش فشار هوای درون شش نسبت به اتمسفر و در نتیجه بیرون راندن هوا می شود بازدم را بطور فعال نیز می توان انجام داد.

تنظیم حرکات دم و بازدم

نورونهای بصل النخاع دارای فعالیت خودکار و متناسب هستند. در بصل النخاع علاوه بر نورونهای مرکز دم، نورونهای دیگری وجود دارد که تحریک آنها ماهیچه های بازدم را

فعال می کند. اما در تنفس عادی پس از توقف فعالیت مرکز عصبی دم ، انقباض ماهیچه های تنفسی پایان می یابد و با زدم به صورت غیر فعال و به علت خاصیت ارتجاعی ششها صورت می گیرد. همچنین مراکز ارادی تنفس در قشر مخ وجود دارد. گازهای تنفسی نیز در میزان فعالیت تنفس نقش دارند. عامل این تنظیم مقدار اکسیژن و بوئره دی اکسید کربن موجود در خون است. توازن این دو گاز در خون باید حفظ شود .

انتقال و تبادل گازهای تنفسی

هنگامی که بک مولکول اکسیژن هوا وارد دستگاه تنفس می شود تا زمانی که به درون یکی از سلولهای بدن برسد باید مراحل زیر طی شود .

- انتقال از هوا به شش
 - انتقال از شش به خون (تبادل)
 - انتقال در خون
 - انتقال از خون به بافتها (تبادل) .
- عکس این حالات در مورد دی اکسید کربن صادق است .

تنظیم تنفس

تنفس به دلیل اینکه یک فعالیت بسیار منظم است و دم و بازدم بطور ریتمیک و منظم انجام می شوند و با یکدیگر تطابق دارند پس حتما یک یا چند سیستم تنظیم کننده برای تنفس وجود دارد. تنفس بوسیله دو راه تنظیم می شود: تنظیم عصبی و تنظیم شیمیایی که باهم رفلکس تنفس را تکمیل می کنند.

اطلاعات اولیه

دستگاه تنفسی، اکسیژن برای سلولهای بدن را تامین می کند و دی اکسید کربن موجود در بافتها را به خارج از بدن دفع می کند. دستگاه تنفس شامل ریه ها، مجاری هوایی و قفسه سینه است که ریه ها را در خود جای داده است. در هنگام دم، ریه ها بزرگ می شوند، فشار درون ریه کاهش می یابد. اختلاف فشار بین ریه و هوای بیرون افزایش می یابد و باعث می شود که هوا به درون ریه ها راه یابد. در هنگام بازدم حجم ریه کمتر می شود فشار درون ریه افزایش یافته و اختلاف فشار با هوای بیرون بیشتر شده و هوا از ریه ها خارج می شود.

هدف تنفس مبادلات گازها بین بدن و محیط خارج است. برای انجام این کار تنفس را می توان به ۴ بخش تقسیم کرد: تهویه ریوی که به معنی ورود و خروج هوا بین محیط و جابجچه هاست، دیفوزیون اکسیژن و دی اکسید کربن بین جابجچه ها و خون، انتقال اکسیژن و دی اکسید کربن در خون و مایعات بدن به سوی سلولها و برعکس و تنظیم

تنفس. سیستم عصبی بطور طبیعی میزان تهویه جابجهای را بسته به نیازهای بدن تنظیم می کند. بطوری که فشار اکسیژن و دی اکسید کربن خون شریانی حتی در جریان فعالیت عضلانی متوسط تا طاقت فرسا و انواع استرسهای تنفسی به سختی تغییر می کند .

مرکز تنفسی

مرکز تنفسی از چندین گروه نورونها تشکیل شده که بطور دو طرفه در بصل النخاع و پل مغزی قرار گرفته اند. مرکز تنفسی به سه مجموعه عمده از نورونها تقسیم می شود .

- یک گروه تنفسی پشتی که در ناحیه پشتی بصل النخاع قرار داشته و بطور عمده موجب عمل دم می شوند. این گروه نقش اصلی را در کنترل تنفس دارند.
- یک گروه تنفسی شکمی که در بخش شکمی - جانبی بصل النخاع قرار داشته و بسته به اینکه کدام نورونها در این گروه تحریک شوند، می تواند موجب عمل دم و بازدم شود.
- مرکز پنوموتاکسیک که در ناحیه پشتی در بخش فوقانی پل مغزی واقع شده و به کنترل فرکانس و طرح تنفس کمک می کند .

تخلیه های دمی ریتمیک از گروه تنفسی پشتی

ریتم پایه تنفس بطور عمده در گروه نورونهای تنفسی پشتی تولید می شود. هر گاه تمام اعصاب حسی که وارد بصل النخاع می شوند و نیز تنه مغزی هم در بالا و هم در پایین بصل النخاع قطع شوند، این گروه از نورونها کماکان دسته های تکراری از پتانسیلهای عمل دمی از خود صادر می کنند. علت اصلی این تخلیه های ریتمیک روشن نیست. در حیوانات ابتدایی، شبکه های عصبی پیدا شده اند که در آنها فعالیت یک گروه از نورونها، فعالیت گروه دیگر را تحریک می کند که آن نیز به نوبه خود، فعالیت گروه اول را مهار می کند. سپس بعد از گذشت مدتی این مکانیزم خود را تکرار می کند و در سراسر عمر حیوان این جریان ادامه می یابد. بیشتر فیزیولوژیستها معتقد هستند که شبکه مشابهی از نورونها که بطور کامل در داخل بصل النخاع قرار گرفته و احتمالاً نه تنها شامل گروه نورونهای تنفسی پشتی، بلکه همچنین نواحی مجاور از بصل النخاع را شامل هستند، مسئول تولید ریتم پایه تنفس است.

تخلیه های دمی ریتمیک از گروه تنفسی پشتی

ریتم پایه تنفس بطور عمده در گروه نورونهای تنفسی پشتی تولید می شود. هر گاه تمام اعصاب حسی که وارد بصل النخاع می شوند و نیز تنه مغزی هم در بالا و هم در پایین بصل النخاع قطع شوند، این گروه از نورونها کماکان دسته های تکراری از پتانسیلهای عمل دمی از خود صادر می کنند. علت اصلی این تخلیه های ریتمیک روشن نیست. در حیوانات

ابتدایی ، شبکه های عصبی پیدا شده اند که در آنها فعالیت یک گروه از نورونها ، فعالیت گروه دیگر را تحریک می کند که آن نیز به نوبه خود ، فعالیت گروه اول را مهار می کند . سپس بعد از گذشت مدتی این مکانیزم خود را تکرار می کند و در سراسر عمر حیوان این جریان ادامه می یابد . بیشتر فیزیولوژیستها معتقد هستند که شبکه مشابهی از نورونها که بطور کامل در داخل بصل النخاع قرار گرفته و احتمالا نه تنها شامل گروه نورونهای تنفسی پشتی ، بلکه همچنین نواحی مجاور از بصل النخاع را شامل هستند ، مسئول تولید ریتم پایه تنفس است .

سیگنال افزایش یابنده دمی

سیگنال عصبی که به عضلات دمی اصلی از قبیل دیافراگم ارسال می گردد ، یک دسته پتانسیل عمل آنی نیست . بلکه در تنفس عادی بطور ضعیف شروع می شود و برای حدود ۲ ثانیه به روش یک سطح شیدار بطور مداوم بر شدت آن افزوده می گردد و آنگاه بطور ناگهانی برای تقریبا ۳ ثانیه بعد قطع می شود . و این عمل تحریک دیافراگم را قطع می کند و به بازگشت ارتجاعی جدار سینه و ریه ها اجازه می دهد تا موجب بازدم شود . سپس سیگنال دمی یک دوره دیگر را آغاز می کند و این عمل مرتبا تکرار می شود در حالیکه بازدم در بین این دوره ها انجام می شود . به این ترتیب گفته می شود که سیگنال دمی افزایش یابنده یا بالا رونده است .

دو روش وجود دارد که توسط آنها سیگنال افزایش یابنده دمی کنترل می شود که عبارتند از:

• کنترل سرعت افزایش سیگنال افزایش یابنده ، بطوری که در جریان تنفس شدید ، مرحله افزایش یابنده به سرعت افزایش می یابد و لذا ریه ها را نیز به سرعت از هوا پر می کند .

• کنترل نقطه پایان که در آن مرحله افزایش یابنده ناگهان قطع می شود. این عمل روش معمول برای کنترل فرکانس تنفس است، به این معنی که هر چه مرحله افزایش یابنده زودتر قطع شود، مدت دم کوتاهتر خواهد بود. این عمل مدت بازدم را نیز کوتاهتر می کند به این ترتیب فرکانس تنفس افزایش می یابد .

عمل مرکز پنوموتاکسیک

عمل این مرکز در اصل محدود کردن دم است. این عمل یک اثر ثانویه در افزایش دادن فرکانس تنفس دارد زیرا محدود شدن دم ، مرحله بازدم و تمامی دوره تنفس را نیز کوتاه می کند. یک سیگنال پنوموتاکسیک قوی می تواند فرکانس تنفس را تا ۴۰-۳۰ تنفس در دقیقه افزایش دهد، در حالی که یک سیگنال پنوموتاکسیک ضعیف ممکن است فرکانس تنفس را فقط به چند نفس در دقیقه کاهش دهد .

عمل نوروئهای تنفسی شکمی

عمل این گروه نوروئی از چندین نظر مهم با عمل گروه تنفسی پشتی تفاوت دارد.

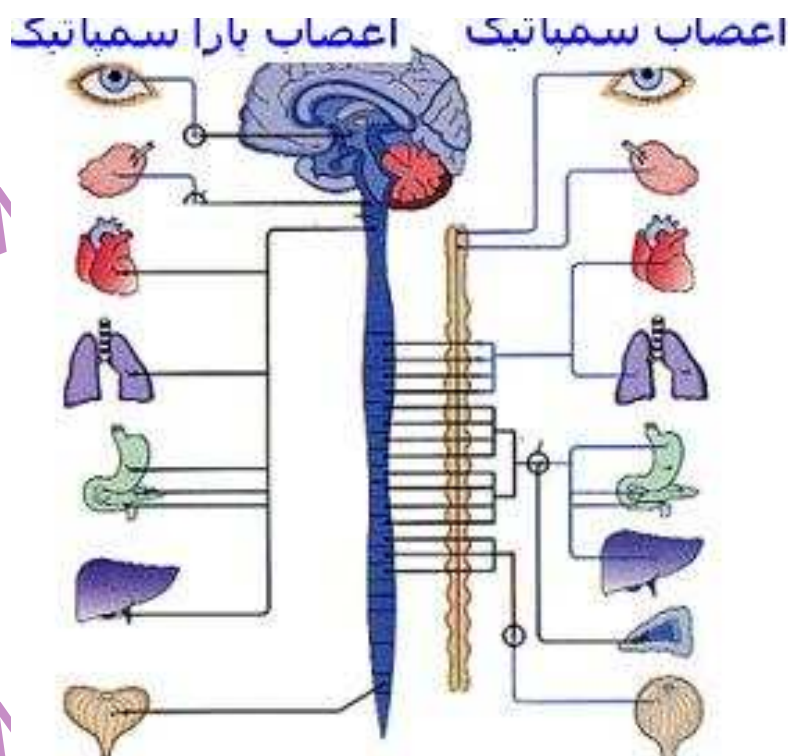
• نوروئهای گروه تنفسی شکمی تقریباً بطور کامل در جریان تنفس آرام عادی بدون فعالیت می مانند.

• نوروئهای این گروه در تولید نوسان ریتمیک پایه که تنفس را کنترل می کند شرکت ندارند. هنگامی که تحریک تنفسی برای افزایش تهویه ریوی از حد طبیعی بیشتر می شود سیگنالهای تنفسی از مکانیزم نوسان کننده پایه ناحیه تنفسی پشتی به داخل نوروئهای تنفسی شکمی گسترش می یابند. در نتیجه ناحیه شکمی در این حال سهم خود را در تحریک تنفس ادا می کند.

www.kandoocn.com

www.kandoocn.com

www.kandoocn.com

- تحریک الکتریکی بعضی از نورونهای موجود در گروه تنفسی شکمی موجب دم می شود، در حالی که تحریک بعضی دیگر موجب بازدم می شود. این نورونها به ویژه در تامین سیگنالهای بازدمی قوی به عضلات شکمی در جریان بازدم اهمیت دارند. این ناحیه در هنگامی که مقادیر افزایش یافته ای از تهویه ریوی مورد نیاز باشند، به صورت یک مکانیزم تحریک کننده شدید عمل می کند .

کنترل شیمیایی تنفس

هدف نهایی تنفس حفظ غلظتهای مناسب اکسیژن ، دی اکسید کربن و یونهای هیدروژن در مایعات بدن است .

- زیادی دی اکسید کربن یا یونهای هیدروژن بطور عمده خود مرکز تنفس را تحریک می کنند و موجب افزایش شدید قدرت سیگنالهای دمی و بازدمی صادره به عضلات تنفسی می شوند.

- از طرف دیگر اکسیژن اثر مستقیم قابل ملاحظه‌ای بر روی مرکز تنفسی مغز از نظر کنترل تنفس نداشته بلکه بطور تقریباً کامل بر روی گیرنده‌های شیمیایی محیطی واقع در اجسام آئورتی و سباتی عمل می کند و اینها به نوبه خود سیگنالهای عصبی مناسب را جهت کنترل تنفس به مرکز تنفسی ارسال می کنند .

ناحیه حساس شیمیایی مرکز تنفسی

هیچکدام از سه مرکز عصبی که ذکر شد مستقیماً تحت تاثیر تغییرات غلظت دی اکسید کربن خون یا غلظت یون هیدروژن قرار نمی گیرند بلکه یک ناحیه نورونی دیگر موسوم به ناحیه حساس شیمیایی نسبت به تغییرات فشار دی اکسید کربن یا غلظت یون هیدروژن خون بسیار حساس بوده و به نوبه خود سایر قسمتهای مرکز تنفسی را تحریک می کند .

جواب نوروتهای حساس شیمیایی به یونهای هیدروژن

نوروتهای گیرنده در ناحیه حساس شیمیایی به ویژه توسط یونهای هیدروژن تحریک می شوند. در واقع معتقد هستند که یونهای هیدروژن شاید تنها محرک مستقیم مهم برای این نوروتهای باشند. اما یونهای هیدروژن به آسانی از سد بین خون و مغز یا سد بین خون و

مایع مغزی - نخاعی عبور می کنند. به این دلیل تغییرات غلظت یون هیدروژن در خون در مقایسه با تغییرات دی اکسید کربن اثر بسیار کمتری در تحریک نورونهای حساس شیمیایی دارند. با وجود این دی اکسید کربن این نورونها را بطور ثانویه با تغییر دادن غلظت هیدروژن تحریک می کند .

اثر دی اکسید کربن خون در تحریک ناحیه حساس شیمیایی

اگر چه CO_2 اثر مستقیم اندکی بر روی تحریک نورونهای ناحیه حساس شیمیایی دارد اما یک اثر غیر مستقیم بسیار پر قدرت اعمال می کند . CO_2 این کار را بوسیله واکنش با آب بافتها و تشکیل HCO_3 انجام می دهد. این ماده به نوبه خود به یونهای هیدروژن و یونهای بی کربنات تجزیه می شود و آنگاه یونهای هیدروژن یک اثر تحریکی پر قدرت مستقیم دارند .

سایر عواملی که بر تنفس تاثیر دارند

کنترل ارادی تنفس

تنفس را بطور ارادی می توان کنترل کرد و انسان می تواند آنقدر زیاد یا کم نفس بکشد که اختلالات شدیدی در فشار دی اکسید کربن ، PH و فشار اکسیژن در خون بوجود آیند. به نظر نمی رسد که کنترل ارادی تنفس با واسطه کنترل مرکز غیر ارادی تنفسی در بصل النخاع به انجام برسد، بلکه مسیر عصبی برای کنترل ارادی تنفس مستقیماً از قشر و

سایر مرکز بالا در جهت رو به پایین از طریق راه قشری نخاعی به نورونهای نخاعی که عضلات تنفسی را فعال می کنند، می رسد.

اثر گیرنده های آسیبی در مجاری هوایی

اپیتلیوم نای، برونشها و برونشولها دارای انتهای عصبی حسی موسوم به گیرنده های آسیبی ریوی است که بوسیله بعضی مواد محرک و آسیب رسان که وارد مجاری هوایی می شوند، تحریک می شوند. این گیرنده ها موجب بروز سرفه و عطسه می شوند. اینها همچنین احتمالاً موجب تنگی برونشها در بیماریهای آسم و آمفیزم می گردند.

اثر خیز مغزی

فعالیت مرکز تنفس می تواند بوسیله خیز مغزی حاد ناشی از ضربه مغزی تضعیف و یا کاملاً غیر فعال شود. به عنوان مثال، سر ممکن است به یک جسم جامد برخورد کند که متعاقب آن بافت های مغزی متورم شده و شریان های مغزی را بر روی استخوان جمجمه فشار می دهند و به این ترتیب جریان خون مغزی را بطور کامل یا نسبی مسدود می کنند در نتیجه نورونهای مرکز تنفسی ابتدا غیر فعال شده و سپس می میرند.

دم و بازدم

غریزه به همه ما این آگاهی را داده است که باید تنفس کنیم .
اما این که برای چه همه حیوانات و گیاهان باید تنفس کنند، دلیلش روشن است؛ چرا که
با تنفس می توان هوایی را وارد بدن کرد که دارای اکسیژن است

بدون گاز اکسیژن، زندگی تحقق نخواهد یافت .
بر اثر بازدم، هوای درون دمیده را بار دیگر از بدن بیرون می رانیم. در این حال، هوا تغییر
وضع داده است. هوا در لحظاتی که در بدن ما به سر می برد، مقداری از «اکسیژن» خود را
به آن داده بود؛ در برابر، اکنون مقداری «گاز کربونیک» و «آب» از بدن برگرفته است .
میزان ذخیره اکسیژن در طبیعت تقریباً همیشه ثابت است. ثابت است تا در کار تنفس
جانداران، نابسامانی رخ ندهد. به سخن دیگر، در مقدار اکسیژن و گاز کربونیک موجود
در هوا سالانه تغییر ناچیزی رخ می دهد. گاز کربونیک که از بازدم ما در هوا پراکنده

می شود، به وسیله گیاهان جذب می گردد .
گیاهان نیز اکسیژن تولید می کنند که مورد نیاز ما است .
تنفس دو بخش دارد: دم و بازدم؛ یعنی «دم فرو بردن» و «دم برون آوردن» .
معمولاً از واژه تنفس فقط دم فرو بردن به ذهن می آید؛ در حالی که تنفس از دم و بازدم، هر دو، تشکیل می شود .
دم یعنی فرو بردن هوا از راه دهان، یا بینی و یا هر دو .
بازدم یعنی بیرون آوردن هوا از همین مجاری .
هوا در این مسیر، حدود یک پنجم اکسیژن خود را با مقداری همسان از گاز کربونیک مبادله می کند. این بده و بستان در شش ها روی می دهد .
دم فرو بردن حالت عکس بازدم است. در شش ها اکسیژن هوا به وسیله «گویچه های قرمز» خون به بافت های بدن منتقل می شود. آن گاه این اکسیژن برخی از مواد غذایی بافت ها را می سوزاند تا قابل جذب و مصرف برای بدن شوند. سپس خون، مواد زائد را با آب و گاز کربونیک به شش ها می آورد تا از را بازدم به بیرون از بدن رانده شوند .
پس می بینید چگونه مبادله گازها (گاز اکسیژن و گاز کربونیک)، هم در شش ها و هم در لابه لای بافت های بدن، صورت می گیرد. بنابراین به سطح وسیعی نیاز هست تا صحنه انجام این کارها باشد. اگر سطح داخلی شش های یک انسان بالغ را بگستریم، حدود سه متر مربع جا را اشغال خواهد کرد. البته همیشه قسمت عمده این سطح به کار گرفته

نمی شود؛ بلکه به عنوان ذخیره باقی می ماند تا به هنگام فعالیت - که انسان هشت تا ده

برابر حالت، استراحت، به اکسیژن نیاز دارد - به کار آید؛ چرا که هرگاه ما به اکسیژن

بیشتری نیاز داشته باشیم، نفس های تندتر و عمیق تری می زنیم .

تنفس در جانداران مختلف با توجه به حجم نیازشان به اکسیژن، فرق می کند. کودک

نوزاد، در هر ثانیه یک بار تنفس می کند؛ ولی در سن ۱۵ سالگی در هر دقیقه فقط ۲۰ بار

به تنفس نیاز دارد. فیل دقیقه ای ده بار و سگ بیست و پنج بار تنفس می کند